

Un plebiscit per guanyar temps

Una vegada més, quan ningú s'ho esperava, Mikhaïl Gorbatxov ha emergit com a àrbitre salemònic, indiscutible i insubstituïble, del laberint soviètic. En anunciar un referèndum sobre les modalitats de propietat de la terra, el president de l'URSS ha posat en mans de la societat la responsabilitat d'una de les decisions econòmiques més transcendents. I, al mateix temps, ell, Gorbatxov, ha tornat a situar-se al bell mig de l'espai polític centrista després de tot un estiu de festejar amb l'esquerra representada per Ieltsin i els corrents del Grup Interregional de Diputats i del bloc Rússia Democràtica.

Va ser precisament l'endemà mateix que cinquanta mil persones es van manifestar a Moscou que Gorbatxov va llançar la idea de plebiscit a la cara de l'oposició. I és que l'oposició exigia, al carrer, una cosa que el president no podia concedir sense provocar una crisi imprevisible: la destitució del primer ministre Nikolai Rijkov; l'anul·lació del seu programa econòmic —redactat pel *superministre* Leònid Abalkin— i la formació d'un govern democràtic que aplicaria el pla de reforma econòmica elaborat per l'acadèmic Stalislav Xatalin.

La gent de Ieltsin i de Popov argumenten que el govern de l'URSS és l'últim reducte del poder dictatorial del PCUS. Que els ministres i les dependències del Gosplan són un autèntic búnker on estan parapetats centenars de milers de buròcrates corruptes i mafiosos. Un funcionari incapacitat d'aplicar una reforma econòmica que els seus promotors anomenen "radical moderada", però que els sectors més dinàmics titllen de *katastroika* és a dir, catàstrofe. El mateix alcalde de Moscou, Gavril Popov, assegura que "l'únic radicalisme és el de la puja de preus, mentre que la moderació queda reservada per als salaris". I el fet és que el programa "radical moderat" d'Abalkin s'ha

demonstrat inoperant. El pas a pas no ha funcionat: la lentitud i el sabotatge sistemàtic en l'aplicació han fet que la cautela, en comptes d'evitar convulsions socials, hagi creat un caos i un enrenou sense precedents: cues més llargues; botigues més buides; viandes que es podreixen perquè ningú no les descarrega; cooperatives que han de tancar per manca de matèries primeres, pel boicot sistemàtic de la màfia o de l'aparell comunista.

Però Nikolai Rijkov i Leònid Abalkin, tot i el seu fracàs, tot i la seva incapacitat per a domesticar la burocràcia, continuen donant arguments per demostrar que la seva reforma econòmica és la menys dolenta: la de l'oposició d'esquerra, diuen, és un tractament de xoc, un pla de 500 dies de privatitzacions i de liberalització de preus, que la societat soviètica no està preparada per a suportar. I és cert que quan Ieltsin, Popov i Xatalin parlen de la rapidesa i eficàcia del seu projecte —molt semblant al que ha aplicat a Polònia el govern Mazowiecki— es cuiden prou de no parlar gaire dels milions de desocupats que generaria. Milions de desocupats que convertirien en un polvorí els ja cremats carrers de Moscou, Leningrad, Sverdlovsk o Kiev.

Es potser per això que Gorbatxov s'ha vist forçat a *refredar* el seu festeig amb

l'esquerra democràtica. Una relació que va començar al cap de poques setmanes d'haver aconseguit centrar els conservadors en el XXVIII Congrés del PCUS.

Va ser ell mateix qui va acordar amb el president de Rússia, Boris Ieltsin, la formació d'una nova comissió per a la reforma econòmica que va encapçalar el membre del Consell Presidencial, Stalislav Xatalin. Les conclusions de Xatalin van semblar massa agosarades als conservadors. I Rijkov i Abalkin les van prendre com un acte de desconfiança. Gorbatxov va fer aleshores un intent de mediació i va encomanar al seu conseller personal, Abel Agambeguián, una *síntesi* dels dos projectes. Però el veredict d'Agambeguián en lloc de "sintètic" i conciliador va apostar pel tractament de xoc recomanat per l'oposició.

En arribar en aquest punt, Mikhaïl Gorbatxov ha utilitzat una vegada més l'ambigüitat calculada: ha enviat els tres programes econòmics al Parlament perquè els *redefineixin* i ha convocat el referèndum sobre la propietat. Gorbatxov sap que el plebiscit el guanyaran els radicals i, ell mateix, des de darrere de l'escenari, donarà suport al programa de Xatalin. Però Gorbatxov no pot donar ara llum verd al tractament de xoc perquè no disposa de recursos per entomar el rebombori social que provocarà. D'aquí a uns mesos, després del referèndum, potser la precària tresoreria soviètica tingui fons per apaivagar els descontents. Són només uns quants mesos els que Gorbatxov haurà de continuar mantenint com a oficial la reforma moderada d'Abalkin i Rijkov. Uns mesos: els imprescindibles perquè comenci a arribar l'ajuda nord-americana que va el líder soviètic va pactar a Hensinki amb el president Bush.

Llibert Ferri